

TEISĖS AKTO PROJEKTO DALYKINIO VERTINIMO PAŽYMA

2026-05-20 Nr. NV-1349

ĮSTATYMO PROJEKTAS Nr.: TAP-26-563(2) TAIS-26-5066(3)		DĖL PATOBULINTO LYGIŲ GALIMYBIŲ ĮSTATYMO NR. IX-1826 PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO		
		Rengėjas	Svarstyta	Siūloma
Įtraukta į artimiausią Seimo sesiją	Pasirenkama ☒ Taip ☐ Ne	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija	Pasirenkama ☒ TAP ☐ LRV pasitarimas ☐ LRV posėdis ☐ Nesvarstyta	Pasirenkama ☐ Svarstyti TAP ☐ Svarstyti LRV pasitarime ☒ Svarstyti LRV posėdyje ☐ Grąžinti tobulinti
Įgyvendina Vyriausybės programą	Pasirenkama ☒ Taip ☐ Ne		2026-05-19	

SPRENDŽIAMA PROBLEMA

Įstatymo projektas parengtas siekiant į nacionalinę teisę perkelti (iki 2026-06-19) lygybės įstaigų standartų direktyvų¹ nuostatas ir suteikti lygių galimybių kontrolieriui (Kontrolierius) papildomus įgaliojimus atlikti taikinimo procedūrą, ginti viešąjį interesą lygių galimybių srityje bei sustiprinti jo nepriklausomumą, didinti pagalbos prieinamumą asmenims, kurių lygios galimybės pažeistos, ir kt.

Direktyvose nustatyti minimalūs standartai dėl lygybės įstaigų funkcionavimo (*materialinės imties ES lygių galimybių srities reglamentavimo iš esmės neišplečia*): reglamentuojamas lygybės įstaigų nepriklausomumas, ištekliai, užduotys ir įgaliojimai vykdyti diskriminacijos prevenciją, nagrinėti diskriminacijos atvejus ir teikti pagalbą nukentėjusiesiems.

PROBLEMOS SPRENDIMO PRIEMONĖS

Siūloma (nuo 2026-06-19):

- Numatyti, kad Kontrolierius yra nepriklausomas nuo valstybės ar savivaldybių institucijų ir įstaigų, pareigūnų ar kitų asmenų ir pagal kompetenciją veikia savarankiškai. Kontrolieriui negali būti daromas joks politinis, ekonominis, psichologinis, socialinis ar kitoks spaudimas, galintis turėti įtakos jo sprendimams.
- Išplėsti Kontrolieriaus įgaliojimus:
 - ✓ siūlyti Seimui kreiptis į Konstitucinį Teismą ištirti, ar teisės aktai atitinka Konstituciją ir įstatymus,
 - ✓ teisme ginti viešąjį interesą lygių galimybių srityje,
 - ✓ kreiptis su pareiškimu į administracinį teismą, prašant ištirti, ar norminis administracinis aktas atitinka Įstatymą,
 - ✓ pradėti lygių galimybių pažeidimo tyrimą savo iniciatyva, nustačius pažeidimo požymius visuomenės informavimo priemonėse ar kitur,
 - ✓ atlikti taikinimo procedūrą,
 - ✓ konsultuoti asmenis, patyrusius priekabiavimą (įskaitant seksualinį), dėl galimų jų teisių gynimo būdų,
 - ✓ rengti ir skelbti apžvalgas, ataskaitas dėl lygių galimybių ir diskriminacijos padėties,
 - ✓ atlikti taikinimo procedūrą Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyboje (Tarnyba),
 - ✓ informuoti visuomenę apie savo veiklą, skelbti informaciją apie priimtus nuasmenintus sprendimus ir kt.
- Numatyti galimybę asmeniui žodžiu pateikti skundą Kontrolieriui, o Kontrolieriui pareigą suteikti informaciją asmeniui jam prieinamu bendravimo būdu. Patikslinti skundo reikalavimus, nagrinėjimo terminus ir kt.
- Numatyti, kad kandidatą į Kontrolieriaus poziciją Seimo Pirmininkui gali siūlyti valstybės institucijos, NVO ir mokslo ar studijų institucijos.
- Patikslinti, kad Kontrolieriaus pareigos nesuderinamos su jokiais kitomis renkamomis ar skiriamomis pareigomis, išskyrus pedagoginį ar kūrybinį darbą. Kontrolierius gali būti savanoriu (*išskyrus savanorystę biudžetinėje įstaigoje*).

¹ 2024-05-07 Tarybos direktyva (ES) 2024/1499 dėl lygybės įstaigoms taikomų standartų vienodo požiūrio į asmenis, nepriklausomai nuo jų rasinės ar etninės kilmės, srityje, vienodo požiūrio į asmenis, nepriklausomai nuo jų religijos ar tikėjimo, negalios, amžiaus ar seksualinės orientacijos, užimtumo ir profesinėje srityje, vienodo požiūrio į moteris ir vyrus socialinės apsaugos srityje ir dėl galimybės naudotis prekėmis bei paslaugomis ir prekių tiekimo bei paslaugų teikimo, kuria iš dalies keičiamos direktyvos 2000/43/EB ir 2004/113/ES bei 2024-05-14 EP ir Tarybos direktyva (ES) 2024/1500 dėl lygybės įstaigoms taikomų standartų dėl vienodo požiūrio į moteris ir vyrus ir vienodų jų galimybių užimtumo ir profesinės veiklos srityse, kuria iš dalies keičiamos direktyvos 2006/54/EB ir 2010/41/ES.

TEISĖS AKTO PROJEKTO DALYKINIO VERTINIMO PAŽYMA

politinėje organizacijoje). Kontrolierius negali dalyvauti politinių organizacijų veikloje ir kt. Kontrolieriui mokamas darbo užmokestis pagal Valstybės pareigūnų darbo užmokesčio įstatymą.

• **Atsisakyti išimčių dėl Įstatymo netaikymo:**

- religinėms bendruomenėms ir bendrijoms, jų įsteigtoms organizacijoms, kurių etosas remiasi religija ar tikėjimu, teikiant gaminius, prekes ir paslaugas religiniais arba tikėjimo tikslais, bet numatyti išimtį nuomojant religinėms bendruomenėms ir bendrijoms, jų įsteigtoms organizacijoms nuosavybės teise priklausančią turta,
- švietimo ir ugdymo srityse, jei Įstatymo taikymas nesuderinamas su švietimo įstaigų, kurių etosas remiasi religija ar tikėjimu, bendruomenių siekiu ugdyti vaikus bendruomenės ar bendrijos vertybės palaikančioje aplinkoje.

• **Apibrėžti daugialypę, sąveikinę ir siejamąją diskriminaciją.** Taip pat papildyti, kad tinkamų sąlygų pritaikymo neužtikrinimas laikomas diskriminacija negalios pagrindu, patikslinti priekabiavimo sąvoką (*pagal TDO konvenciją Nr. 190 dėl smurto ir priekabiavimo darbo pasaulyje panaikinimo*), suvienodinti tiesioginės diskriminacijos išimtis su Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymu.

• Numatyti lygių galimybių įgyvendinimą savanoriškoje veikloje ir kt.

SADM ne vėliau kaip 2031-06-19, o vėliau kas 5 m., teiks Europos Komisijai informaciją apie Kontrolieriaus veiklą, atsižvelgdama į jo metines veiklos ataskaitas.

SADM atliks Įstatyme nustatyto galiojančio teisinio reguliavimo poveikio *ex post* vertinimą. Bus įvertinta, kokių mastu asmenys ir Kontrolierius pasinaudojo naujomis teisinio reguliavimo priemonėmis (vertinimo laikotarpis – 5 m.).

PAPILDOMŲ LĖŠŲ POREIKIS ☒Taip ☐Ne

Valstybės biudžeto lėšų poreikis Tarnybai (7,5 naujoms pareigybėms, bylinėjimosi išlaidoms, tyrimams, stebėsenos įrankiui įdiegti, prieigai prie Infolex ir kt.): 2026 m. – 245 tūkst. Eur, 2027-2028 m. – po 308 tūkst. Eur (*lėšų poreikis paskaičiuotas Tarnybos, pateikiant detalų pagrindimą*). **Lėšos biudžete numatytos.**

ADMINISTRACINĖ NAŠTA (PRISITAIKYMO IŠLAIDOS) ☒ Taip ☐ Ne	GYVENTOJAMS	☐ Taip ☐ Ne
	ŪKIO SUBJEKTAMS	☐ Taip ☐ Ne
	VALSTYBĖS IR SAVIVALDYBIŲ INSTITUCIJOMS IR ĮSTAIGOMS	☒ Taip ☐ Ne

Numatoma pareiga valstybės institucijoms teikti Valstybės duomenų agentūrai duomenis statistinei informacijai rengti pagal Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos patvirtintą lygių galimybių statistinio tyrimo rodiklių sąrašą. Taip pat numatomos naujos funkcijos Kontrolieriui ir Tarnybai.

SUINTERESUOTŲ ASMENŲ ĮTRAUKIMAS IR PROJEKTO DERINIMAS

☒TM ☒FM ☒AM ☒EIM ☒EM ☒KAM ☒KM ☐SADM ☐SAM ☒SM ☒ŠMSM ☒URM ☒VRM ☒ŽŪM ☐LSA
☐Verslo asociacijos ☐Profesinės asociacijos ☒Nevyriausybinių organizacijų ☒Kita (Tarnyba, Valstybės duomenų agentūra, Valstybinė duomenų apsaugos inspekcija Vyriausiojo archyvaro tarnyba, Generalinė prokuratūra, Nacionalinė teismų administracija ir kt.)

2022 m. vykdytos viešosios konsultacijos, kuriose dalyvavo mokslininkai, praktikai, NVO, valstybės institucijos ir įstaigos (gauti siūlymai dėl daugialypės, siejamosios diskriminacijos, netiesioginės diskriminacijos ir kt.).

Projektą rengė darbo grupė (pirmininkė – socialinės apsaugos ir darbo viceministrė R. Grigalienė).

PASIŪLYMAI IR KITI SVARBŪS ASPEKTAI

Vyriausybės 2026-03-04 nutarimu Seimui pateiktas ankstesnis Įstatymo projektas buvo gražintas tobulinti, todėl teikiamas patobulintas Įstatymo projektas (patikslinta diskriminacijos pagrindų sąvoka (atsisakyta lytinės raiškos ar kitų lyties požymių ir lytinės tapatybės pagrindų įtraukimo), atsižvelgta į Seimo Teisės departamento pateiktas pastabas, atlikti redakciniai patikslinimai).

Projektas svarstytas 2026-05-19 tarpinstituciniame pasitarime ir patikslintas pagal Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupės pastabas ir pasiūlymus.

PAŽYMĄ PARENGĖ	Aušra Gratulevičienė
	Socialinės politikos grupė, Pavaduojanti vyresniąją patarėją Daivą Buivydaite-Garbštienę